

Begyndelsen af mit Foredrag, at han netop minder mig om, at der i den Egn, hvor han bor, findes et Sogn, Eistrup, hvor man har sagt mig, at Landpostvæsen skal være noget ganske ukjendt, og der findes vistnok andre Steder, hvor man heller ikke veed af, at disse Herligheder eksistere. Jeg sagde da til dem, at de skulde klage til Postinspektøren og bad dem adressere deres Klage til Kjøbenhavn, men det kunde de ikke forstaa, da det jo var Postexpeditionen i Nørrejylland, Klagen gjaldt. Jeg skal ikke fremføre yderligere Bemærkninger om Post- og Telegrafvæsenet, men kun et Væblik dvæle ved Betænkningens Nr. 28, der angaar Søndagstjeneste. Den høitærede Minister fremhævede, at man har søgt at give de paagjaldende Bestillingsmænd fri for Søndagstjeneste af Hensyn til deres Besøg i Kirken; det er dog kun den ene Side af Sagen, hvis Betydning jeg imidlertid ikke undertjender, thi det er sikkert nok, at der er noget Stødende i, at de vedkommende Bestillingsmænd, naar de ønske at komme i Kirke, ikke kunne komme der af den Grund, at de ere bundne om Søndagen ved deres Tjeneste. Det er, som sagt, kun den ene Side af Sagen, om jeg saa maa kalde det, den kirkelige Side; men den borgerlige Side har i alt Fald en større Udtrækning, og man vil allerede fra Arbejderbevægelsens Tid vide, at en af de Anker, man da fremkom med, var den, at Arbejderne vare bundne om Søndagen, og det var derfor i alle Lande, hvor der er en større Arbejderklasse, Noget af det Første, man fremdrog i Arbejderbevægelsens Tid, at Arbejderne skulde have fri om Søndagen. Det synes desuden at være en Kjendsgjerning, at de Lande, hvor man er nåaet videst i Industri og Kultur, ikke ere de Lande, hvor man har Søndagsarbejde; lad mig i saa Henseende nævne England og Amerika; tværtimod, de Lande, hvor man stærkest har holdt over, at Arbejderne skulle have fri om Søndagen, ere de Lande, hvor der er gjort de allerstørste Fremskridt i Udviislingen i det Hele. Det er en Erfaring, at, hvor der ikke er Frihed, blive Arbejderne, hvad der forresten er ganske naturligt, mere sløve, mindre oplagte til deres Gjerning og mindre dygtige i det Hele taget. Jeg tror, at man ogsaa fra den almenborgerlige Side, fra den rent pekuniære Side, maa holde paa, at det er nyttigt, at der bliver en saadan ugentlig Fritid, og hvad er da naturligere, end at Staten, som er den største Arbejdsgiver i Landet, selv spørger for, at dens Arbejdere faae en Fritid. Jeg ser altsaa paa Sagen, ikke alene fra den kirkelige Side, men ogsaa fra den borgerlige, den almenmenneskelige Side. Vel skal jeg nu erkjende, at den høitærede Minister har viist sig imødekommende imod det Initiativ, der i saa Henseende er taget af Finantsudvalget angaaende Frihed om Søndagen, og at det altid er Noget, der er gjort; men jeg kan ikke indrømme, at der ikke endnu kunde gøres Mere, og det, uden at

Statens Løve i nogen Henseende bliver forsvømt, ja, maaske det endogfaa i flere andre Retninger kunde fremmes bedre derved. Men samtidig med, at jeg erkjender, at der er gjort Noget, kan jeg ikke tilbageholde den Bemærkning, at der er visse Bestillingsmænd, der have faaet det værre, end de i Forveien havde det paa adskillige Helligdage. Disse Bestillingsmænd, der baade ere Telegrafister med indskrænket Tjeneste og Postembedsmænd, havde tidligere paa disse Helligdage fri om Middagen, men nu skulle de være paa Posthuset om Formiddagen fra 8—9 og om Eftermiddagen fra 12—2, samtidig med, at de skulle passe deres Telegrafstjeneste den øvrige Del af Dagen. Disse Bestillingsmænd have altsaa forfaaet faaet det værre paa de høie Helligdage, idet de nu tillige ere bundne om Middagen, medens de tidligere havde fri; men det er en Ulempe, som er fulgt med den nye Indretning. Ellers kan jeg i det Hele se, og jeg skal erkjende, at der i den Henseende er gjort en Begyndelse, men jeg kan dog ikke tilbageholde den Bemærkning, at jeg betragter det ogsaa kun som en Begyndelse; jeg haaber nok, at man skal være istand til at gaa noget videre efterhaanden. — Med Hensyn til § 19 og de Vædringsforslag, der ere stillede til den, skal jeg kun kortelig omtale et Par Punkter. Der er under Vædringsforslaget Nr. 38 en Bevilling til Hedeselskabet af 5,000 Kr. til Smaaplantninger ved Huse og Gaarde. Jeg tror, at denne Bevilling misforstaaes noget ogsaa fra den høitærede Ministers Side. Den høitærede Minister fremhævede saaledes, at han ikke havde synderlig Tro til Smaaplantninger paa 20—30 Tdr. Land, han satte mere Pris paa de større Plantninger; men den Bevilling, her er Tale om, ydes, i alt Fald ikke vesentlig, til Smaaplantninger paa 20—30 Tdr. Land, nei, den er til noget ganske Andet, nemlig til smaa Haveplantninger ved Huse og Gaarde. Nu mente den høitærede Minister, at det ikke havde stor Betydning; men jeg tror, at det er en Misfjendelse eller Undervurdering af den Betydning, som Plantninger have for Befolkningens Liv i det Hele i trærløse Egne. Jeg har af Erfaring den Erkjendelse, at, hvor der ved Huse og Gaarde findes Plantninger og ordentlige haver, er der i Regelen et hyggeligere Hjem, end hvor dette ikke er Tilfældet. Nu kunde man sige, hvorfor skulde der gøres Mere for Vestjylland og Hedeegnene i denne Retning end for andre Egne? Men dertil kan jeg med god Grund svare, at vi have saa haard en Kamp paa Sæden og i Syl-lands vestlige Egne mod Naturen — da vi jo saa at sige skulle fremkalde Trævæxt imod Naturen, en Vindring, som kan overvindes, men som tidt kan være vanskelig nok at overvinde — at der alene af den Grund kunde være Anledning til at give den nævnte ubetydelige Understøttelse. Det er slet ikke noget Nyt, som her skal fremmes. Hedeselskabet har i en Række af Aar rundt omkring